

A francia erdőgazdálkodás és erdészeti politika jövője

A siker kulcsa a szaporítóanyag-előállítás teljesen új alapokra helyezése és a kutatás támogatása

Sylvie Retailleau felsőoktatási és kutatási, valamint **Marc Fesneau** mezőgazdasági és élelmiszeri szuverenitásért felelős miniszter tavaly november 19-én Yonne megyébe látogatott, a látogatás apropóját a környezetbarát és fenntartható erdőgazdálkodási terv (*chantier de planification écologique forêt*) készítése adta. Ez nemcsak részét képezi a miniszterelnök által október 21-én meghirdetett nemzeti ökológiai tervezési programnak (*chantier de la planification écologique*), de összhangban van a köztársasági elnök által korábban bejelentett nemzeti újraerdősítési programmal (*replantation de la forêt française*) is. A legfontosabb bejelentés egyértelműen az volt, hogy kilenc év alatt 50 millió eurót fordítanak az erdészeti kutatási infrastruktúra modernizációjára.

Jól érzékelhető, hogy ma már a politika is tisztában van a klímaváltozás francia erdőket veszélyeztető hatásaival, az erdészeti kutatás támogatásán túl már vannak arra utaló jelek, hogy akár a szakmaiatlan társadalmi hozzáállás ellenében is képesek a döntéshozók az ökológiai folyamatokhoz igazodó erdészeti politika tervezésére. A siker kulcsa az erdészeti szaporítóanyag biztosítása nemcsak mennyiségi, de minőségi szempontból is.

A miniszterelnök által október 21-én bejelentett ökológiai tervezési program elsődleges célja, hogy fölgyorsítsa az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátása csökkentésének jelenlegi ütemét. A javaslatokkal kapcsolatos konzultációkat év végéig kívánják lefolytatni, majd ezek alapján véglegesítik a cselekvési tervet. A bejelentésről a nyomtatott és az elektronikus média egyaránt viszonylag részletesen beszámolt, így többek között a *le Figaro* is közölt róla cikket, ebben kiemelve, hogy a cél az 55%-os emissziócsökkenés elérése 2030-ig, a 2050-es cél pedig a karbonsemlegesség. Idézte a miniszterelnököt, aki hangsúlyozta, egy „hatalmas kihívásról” (*défi immense*) van szó, ugyanis nyolc év alatt többet kell elérni, mint az utolsó 32 év alatt.

Verdun mellett (Északkelet-Franciaország, Grand Est régió) pusztuló lucfenyők – „a fák állva halnak meg” – az ok egyértelműen a klímaváltozásra vezethető vissza, az élettanilag legenyégtű fákat a szűbogarok inváziója teszi végleg tönkre

A Dordogne folyó völgye a 2022. évi aszály idején

A folyamatban a kormányfő elsősorban a France nation verte¹ (Franciaország zöld nemzet) névre hallgató programra kíván támaszkodni, ami öt környezetvédelmi kihívás mentén 6 tematikus területen összesen 22 operatív program mentén adna megoldást – ez utóbbiak egyike az erdészet (egy másik pedig a nukleáris energia termelése). A lap megjegyzi, hogy a miniszterelnök nem a zöldek pártjának (Europe Écologie-Les Verts, EELV) programját követi, sőt kifejezetten szakítani akar az ideológiai vitákkal, azokat állásfoglalásnak és időpazarlónak tartva. Célja a „radikalizmus és a haladás összekapcsolása” (*allier radicalité et progrès*), mivel szerinte már a túlélés a tét. A lap által idézett EELV-s képviselő, Charles Fournier szerint a kormány csupán újabb eszközzel igyekszik eltakarni cselekvésképtelenségét, Pascal Canfin², az EP környezetvédelmi bizottságának elnöke viszont támogatásáról biztosította a miniszterelnököt.

A fent említett miniszteri látogatást mindenképpen abban az összefüggésrendszerben kell vizsgálni, hogy a francia mezőgazdasági minisztérium 2021. október 19-én indította el az erdőgazdálkodásról és a faiparról szóló társadalmi egyeztető fórumot (*Assises de la forêt et du bois*), ami 2022. január végén zárult.

A korábbi tárcavezető, Julien Denormandie miniszter az első eredményeket március 16-án ismertette. Sokat nyom a latban az is, hogy a 2022-es év újabb negatív rekord az erdőtüzek esetében (72 ezer hektár erdő vált a lángok martalékává), az események nyomán fölerősödtek azok a hangok, amelyek az eddigi tűzvédelmi gyakorlat fölülvizsgálatát, valamint a rendelkezésre álló erőforrások (humán és technikai) jelentős erősítését tartják szükségesnek.

A két tárcavezető az erdészeti és faipari ágazat minden szereplőtípusával találkozott, a megbeszélések fő témája azonban az volt, *képesek lesznek-e a szaporítóanyag-előállít-*

¹ <https://www.gouvernement.fr/dossier-de-presse/france-nation-verte>

² Canfin 2015-ig az EELV tagja volt, egy ideje azonban már a Macron mögött álló LREM/Renaissance sorait erősíti.

Északkelet-Franciaországban rövid távon a lucfenyőt jegenyével váltják föl, noba tudják, hogy nem jelenthet hosszú távra is megoldást. A társadalom azonban – legalábbis egyelőre – képtelen elfogadni, hogy a klíma olyan irányban változik, ami a legtöbb túlévelű számára már nem biztosítja a megfelelő életfeltételeket

tők biztosítani az ambiciózus (újra)telepítési programhoz szükséges alapanyagigényt?

A miniszterek tájékoztatást adtak arról a kutatási és kutatásiinfrastruktúra-fejlesztési programtól (PEPR³) is, ami a francia erdők megújítását és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásukat hivatott elősegíteni. A program pénzügyi hátterét az egy évvel korábban, azaz 2021-ben meghirdetett *plan France 2030*⁴ gazdaságfejlesztési és újraiparosítási program hivatott biztosítani.

A két tárcavezető közösen jelentette be, hogy a kérdéses program keretében *kilenc év alatt 50 millió eurót fordítanak az erdészeti kutatási infrastruktúra fejlesztésére* annak érdekében, hogy a francia erdők a klímaváltozás kihívásaihoz alkalmazkodva tudjanak megújulni. A megvalósításban a tárcák elsősorban a Francia Nemzeti Mezőgazdasági és Környezetgazdálkodási Kutatóintézetre (INRAe) és a vele szorosan együttműködő ágazati partnerekre számítanak.

Marc Fesneau ennek kapcsán úgy fogalmazott, innovatív programról van szó azért is, mert az erdészeti és faipari szereplők köré építenek ki egy tudományos közösséget. Hozzátette, azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az erdőkre is ható klímaváltozás miatt számos korábbi tudományos eredmény a jövőben nem alkalmazható eddigi formájában, új ismeretekre van szükség. Sokkal jobban meg kell ismerni az erdőkben zajló folyamatokat annak érdekében, hogy az erdők megújítása során ne kövessünk el hosszú időre kiható hibákat.

Sylvie Retailleau kiemelte, mivel a „terepen történő folyamatoknak” az ágazati szereplők elsődleges résztvevői, így a kutatást csak velük együttműködve lehet folytatni, hiszen nekik van meg a kellő szakmai hozzáértésük és gyakorlatuk.

Philippe Mauguin, az INRAe elnök-főigazgatója az állami erdőkezelő (ONF⁵) szakemberei és a vállalati szereplők (fő-

leg faiskolások) előtt aláhúzta, olyan megoldásokon kell közösen dolgozniuk, amik a 2050-ben, sőt 2060-ban várható klimatikus helyzetben is helytállóak lesznek. Hozzátette, a kutatás segítségével elébe kell menni az erdők klímaváltozás nyomására végbemenő változásainak annak érdekében, hogy a francia erdők egyszerre több stresszfaktorral szemben is képesek legyenek ellenállni (aszály, erdőtüz, biotikus stresszfaktorok).

A látogatás nyomán kiadott, a két tárca közös sajtóközleménye szerint a France 2030 keretből finanszírozott program három fő célt követ, ezek: 1. a globális változások miatti egyre nagyobb fenyegetettség ellenére a francia erdei ökoszisztémák életképességének hosszú távon történő biztosítása, ideértve az általuk biztosított társadalmi és ökoszisztéma-szolgáltatások fönntarthatóságát; 2. az erdők biztosította termékek „kínálatának és keresletének” egyensúlyba hozása; 3. az erdők olyan közös „kormányzásának” (gouvernance partagée) kidolgozása, ahol a termőföldért egymással egyébként versengő területek (mezőgazdaság, erdészet, urbanizáció) között kompromisszum teremthető azon az áron, hogy a társadalom és az erdő viszonyrendszerében bekövetkezett változások fényében újradefiniálják az erdők társadalmi szolgáltatásának fogalmát.

A nagyon komoly vadkár és a klímaváltozás okozta szélsőséges időjárási helyzetek hatásánakompótására csak komoly védelem mellett telepítenek új cseméteket (compiègne-i erdő)

A kutatási program vezetője az INRAe lesz, partnerként szorosan együttműködik vele a nemzeti alapkutatói intézet-hálózat, a CNRS (az ELKH francia megfelelője) a CIRAD és a GIP⁶ Ecofor⁷, valamint a szakmai szereplők széles köre. A miniszteri látogatás alkalmával hirdették ki a második erdészetszaporítóanyag-előállítói pályázat nyerteseit is, amit szintén a France Relance gazdasági újraindítási programból

³ Programme et équipement prioritaire de recherche

⁴ <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/france2030>

⁵ <https://www.onf.fr/> Office national des forêts

⁶ groupement d'intérêt public

⁷ <http://www.gip-ecofor.org/>

A kényszerből letermelt lucosok följújtása azért is nehéz, mert nemcsak helyettesítő fajt kell találni, hanem mert a társadalmi elvárás miatt mindenképpen olyan elegyes erdőt kell helyette telepíteni, amit a későbbiekben örökerdő-gazdálkodással lehet művelni. Lucfenyővel már szinte sehol nem érdemes Franciaországban számolni, legföljebb kifejezetten magasbegyi körülmények között, hiszen a szű már 1200 méteres tengerszint fölötti magasságban is ott van...

finanszíroznak. A 94 nyertes pályázó összesen 5,3 millió € támogatást kap, ebből elsősorban saját termelési infrastruktúrájukat korszerűsíthetik és bővíthetik kapacitásukat. Nem sokkal később jelent meg egy újabb pályázati fölhívás, amire kifejezetten az erdészeti vetőmagtermelők jelentkezhetek infrastruktúra-fejlesztésre és fajválaszték-bővítésre.

A tavaly novemberi látogatás előtt Marc Fesneau miniszter interjút adott a l'Yonne républicaine megyei lapnak, amiben kiemelte, alkalmazkodni kell a klímaváltozás teremtette új helyzethez, amiben láthatóan egyre északabbra is bekövetkeznek komoly erdőtüzek, mind nagyobb területet súlyt a szárazság és a hőség. Emlékeztetett arra, hogy a köztársasági elnök célkitűzései között szerepel a francia erdők 10%-ának 10 éven belüli megújítása, aminek egyszerre kell mennyiségének és minőségének lennie. Ez azt jelenti, hogy a változásokkal szemben ellenállóbb fajokkal kell (újra)erdősíteni, ezzel is küzdve az erdők pusztulása ellen, hiszen a pusztulással szemben ellenállóbb erdő pedig nehezebben esik az erdőtűz martalékává.

Marc Fesneau megjegyezte, nem véletlen, hogy Sylvie Retailleau-val együtt érkezett, hiszen a kutatási tárca az egyik felügyelő minisztériuma az INRAE-nak, a kutatóintézet pedig

A tavaly augusztusi extrém aszály első pillantásra a lombos fajokot jobban megviselte, mint a tűlevelűeket, kérdés, hogy hosszabb távon mely fajok esetében kell valóban komoly következményekkel számolni

központi szereplője lesz az elkövetkezendő évek munkájának, amiben a legfontosabb az lesz, hogy termőhelyről termőhelyre baladva meghatározzák azokat a fajfajokat, amik helyben a legjobban képesek alkalmazkodni a megváltozott pedoklimatikus föltételekhez. Ami azt is jelenti, hogy adott helyen a jövőben akár teljesen más fajszerkezettel lehet és kell tervezni és dolgozni, mint eddig hosszú évtizedek, sőt évszázadok alatt.

A következő lépés annak megszervezése lesz, hogy ezekből a sokszor új fajokból, legyen elegendő mennyiségben és minőségben szaporítóanyag, enélkül ugyanis nem teljesülhetnek az ambiciózus telepítési tervek. A miniszter kiemelte, az ezzel foglalkozó erdészetiszaporítóanyag-termelőknek komoly szükségük van hosszú távú, legalább 5–15 éves kiszámíthatóságra, ezért kiemelten fontos az ő támogatásuk annak érdekében, hogy a fölhasználóknak a későbbiekben ne okozzon problémát a kívánt fajból, fajon belüli fajtából a szükséges csemetekerti áru beszerzése.

Annak kapcsán, hogy Franciaországban – elsősorban a civil szféra, és nem a szakma részéről – egyre komolyabb ellenszenv övezi a monokultúrás (és főleg az egykorú) erdőket, a miniszter kifejtette, külön kell kezelni a tájképi elvárásokat és az adott termőhely, régió adottságait, realitásait. Mindenütt az oda leginkább alkalmas fajokot kell telepíteni, és minden bizonnyal vannak/lesznek Franciaországban olyan területek, ahová nem lehet lombosfajokat ültetni. Nem lehet ugyanis a természet, a talajadottságok ellenében dolgozni, csak ott lehet a fajszortimentet diverzifikálni, ahol ez lehetséges. Ahol ez nehezen vagy egyáltalán nem megvalósítható, ott meg kell értetni a társadalommal, hogy nincs más lehetőség, csak az adott faj használata.

Az, hogy Franciaország 10 év alatt erdeinek egytizedét akarja följújtani, idén február vége felé újra a középpontba került, miután Emmanuel Macron egy, január végén közzétett videóban, amiben részletezi Franciaország ökológiai úti-tervét, megismételte egyik ígéretét: egymilliárd fa elültetésével tíz éven belül a francia erdők mintegy 10%-át megújítják (újratelepítik), hogy megbirkózzanak az éghajlatváltozással.

Az erdészeti stratégiát tavasszal kell véglegesíteni, ám a köztársasági elnök szándéka elsősorban szakmai berkekben még mindig sok kérdést vet föl. Az elképzelés megvalósítása okán az erdészeti ágazat képviselői – kutatók, mérnökök, erdészek, erdőtulajdonosok, vállalkozók, faiskolások, civil szervezetek – és az érintett szakminisztériumok (mezőgazdasági, ökológiai és ipari) képviselői február közepén találkoztak először, az általuk alkotott munkacsoport május elején ismerteti majd következtetéseit.

A globális felmelegedéshez való alkalmazkodás különösen „összetett egyenlet”, ha tekintetbe kell venni a faipar igényeit is, de minden szereplő számára közös nevezőt jelent a fenntartható erdőgazdálkodás, fogalmazott a munkacsoport elnöke, Sylvestre Coudert erdészeti szakértő a Les Échos napilapnak adott interjújában. A megválaszolatlan kérdések listája azonban még hosszú: az érintett területek meghatározása, a felhasználandó fajok köre, a mozgósítandó pénzeszközök köre, a telepítésre alkalmas ingatlanok megszerzése⁸, a magánerdők aprózódásának megakadályozása, a tengerentúli területeken lévő erdők sajátosságainak számbavétele.

A globális fölmelegedés már most is árt az erdőknek, és noha Franciaország erdőborítottasága a középkor óta nem volt ennyire magas, mint napjainkban az ország európai te-

⁸ reprendre en main les biens vacants

ületén 17 millió hektárral (aminek háromnegyede magántulajdonban van) és 11,5 milliárd fával, ezek a számok nem fejeznek ki mindent.

A 2022-es nyár még elevenen él mindenki emlékezetében, a lángok martalékává lett több tízezer hektárnyi erdő legalább húsz éve a legmagasabb CO₂-kibocsátást eredményezte (augusztus 10-ig az országban 56 ezer hektár erdő égett le, ebből csak június 10-e és július vége között 42 ezer hektár, az 56 ezer hektár ötszöröse a 2006–2021 közötti időszak átlagának, de a végleges szám még ennél is ijesztőbb, 72 ezer hektár lett). A csapadékhiány kiszárította az ökoszisztémákat és a hóhullámok voltak a meghatározó tényezők. A francia állami erdőkezelő (ONF⁹) becslése szerint kevesebb mint egy generáción belül az erdők egyharmadát érinti majd a hőmérséklet emelkedése. A vízhez hasonlóan a kormány ezért az erdőt is az ökológiai tervezés kiemelt területévé tette, mivel az erdők jelentős szerepet játszanak a CO₂ megkötésében.

A Klímaügyi Főtanács¹⁰ szerint viszont utóbbi tíz évben a francia erdők szén-dioxid-tároló képessége „összeomlott”, 2010 és 2020 között 48%-os csökkenést mutat. Ennek oka a biológiai produktum csökkenése, a – többek között a kártevők pusztítása miatt bekövetkező – fapusztulás robbanásszerű növekedése, valamint a kitermelt faanyag mennyiségének emelkedése. Maga az államfő is elismerte, idézi a *Les Échos*: „nyilvánvaló, hogy szén-dioxid-elnyelőink nem állnak a helyzet magaslatán”.

A szakmai és a civil szféra képviselői eltérően ítélik meg Emmanuel Macron kezdeményezését – a *Canopee*¹¹ militáns erdővédő egyesület kampánykoordinátora, *Sylvain Angebrand* úgy látja, „*ba azt mondjuk, hogy fákat fogunk ültetni, az nem változtat a problémán, mert évtizedekbe telik, amíg egy frissen ültetett fa elkezd megfelelő mennyiségű szén megkötni*”. Attól tart, hogy az elnöki ambíciók teljesülése csak jelentős kitermelésekkel valósítható meg¹², „*ami az ellenkezője annak, amit tenni kellene. Az erdész eszköztárban az erdőtelepítés csak egy opció a sok közül, amibez akkor nyúl, amikor nincs más lehetőség – ilyen például a szibogarak által tönkretett fenyvesek pótlása*”.

A Fransylva¹³, azaz a magánerdő-gazdálkodók érdekképviseleti szervezetei országos szövetségének elnöke, *Antoine d'Amécourt* úgy látja, „*az egymilliárd fa nagyon jó*”, ugyanakkor kiemeli, a faiskolások nem rendelkeznek az ehhez szükséges szaporítóanyaggal, ha pedig valóban cél ekkora mennyiségű, több fajhoz tartozó csemete telepítése, akkor számos új magtermő ültetvényt kell létesíteni.

A magánerdő-gazdálkodókat az újratelepítésekben – és különösen a leégett erdők pótlásában – 2023-ban egy 150 millió €-s keret bivatott támogatni, amit a France 2030 gazdaságfejlesztési programból biztosít a kormány. Mielőtt a támogatások folyósítását megkezdenék, még pontosítani kell az újraerdősítések föltételrendszerét, ennek keretében az sem zárható ki, hogy a tarvágásokat valamilyen formában korlátozni fogják. 2022. október végén elmondott, elsősorban a hatalmas erdőtüzek elleni védekezés új eszközrendszerére fókuszáló beszédében Emmanuel Macron egy olyan

Az amerikai duglászfenyő (*Pseudotsuga menziesii*) egyelőre még nagyon szépen fülhjul magától is, ám ezt csak egykorú állományokban érdemes termelni, aminek velejárója a tarvágás – ez pedig vörös posztó a környezetvédők szemében

pénzügyi keretet is említett, aminek az alapját a „szénre alapozott finanszírozás” (*reposant sur la finance carbone*) jelentené, ami a magán- és állami szférát egyaránt érintené és kiterjedne többek között a légitársaságokra.

Háttér

Emmanuel Macron a rég látott intenzitású erdőtüzekkel sújtott nyár után, 2022. október 28-án fogadta a francia erdészeti ágazat több mint 350 képviselőjét, akiket tájékoztatott az erdőtüzekkel szembeni eredményesebb föllépés érdekében tervezett intézkedésekről. A köztársasági elnök bejelentette, sürgősséggel 250 millió €-t fordítanak a légi tűzoltási kapacitás erősítésére, ebből 150 millió euróval a megyei szolgálatokat (SDIS¹⁴) támogatják. A stratégia három fő tengely mentén szerveződik.

Jobb megelőzni az erdőtüzeket:

- az ONF pénzügyi eszközeit és humán erőforrását 2023-ban és 2024-ben bővíteni fogják, tevékenységét pedig kiterjesztik az erdőtüzek elleni védekezésre is. Komoly kommunikációs kampányt indítanak annak tudatosítására, hogy az ingatlantulajdonosok kötelesek területeiket tisztán tartani (*obligations légales de débroussaillage*), valamint módosítják az erre vonatkozó jogszabályi háttérrel is;
- térképezési munkát indítanak a kockázatok jobb megértése érdekében.

A humán erőforrás- és műszaki háttér erősítése:

- nagyobb kompenzációt kapnak azok a vállalatok, akik a védekezés idejére mentesítik a munkavégzés alól a náluk dolgozó önkéntes tűzoltókat, valamint meghosszabbítják azt az időtartamot, amit ez utóbbiak a munkahelyüktől távol tölthetnek;
- a tűzoltók rendelkezésére álló tűzcsapok (*colonne*) számát megduplázzák;
- megújítják a jelenlegi, 12 gépes Canadair tűzoltórepülőgépfloottát, valamint 2027-ig négy új géppel bővítik azt, továbbá 2023-ban elindítják két nehézhelikopter beszerzését is.

Szöveg és fotók: **Dr. Somogyi Norbert** TÉT-attasé,
Magyarország nagykövetsége, Párizs,
főiskolai docens, SZTE MGK

⁹ <https://www.onf.fr/> Office national des forêts

¹⁰ Haut Conseil pour le climat <https://www.hautconseilclimat.fr/>

¹¹ <https://www.canopee-asso.org/>

¹² *Il craint des coupes importantes pour répondre à l'ambition présidentielle.*

¹³ Fédération des syndicats de forestiers privés <https://www.fransylva.fr/>

¹⁴ service départemental d'incendie et de secours